THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל

צו אייך בראווע קלאוקמאכער סטרייקער!

ווער עס האט ניט בייגעוואוינט די לעצטע מאסען־פארזאמלונג, מאנטאג אוונט אין לייבאר לייסעאום, דער האט אין זיין לעבען ניט גע־זעהן קיין פונק פון באגייסטערונג, קיין מאמענט פון הערא״איזם און זעלבסט־גלויבען, עפעס ווי א חלום איא״ם געווען פאר דעם זייטיגען צושויער און ארבייטער־פריינט. א טרוים וועלכער איז פארווירקליכט געווארן . . .

און קוקענדיג אויף דעם ברויזענדען, פופצעהן־הונדערט־קעפיגען המון אונ״ם אוידיטאריום פון לייבאר לייסעאום, האט מען זיך געפרעגט: וואו איז אהינגעקומען דער איינגעבויגענער קלאוקמאכער רוקען? אט דער רוקען וואס בויגט זיך אויס אין דרייען פאר דעם פארלאנג פון דעם באלעבאס אדער פארמאן? . . .

די מאראנטער קלאוקמאכער האבען ענדליך דערוואכט און האבען געזאגט זייער ווארט: — „אין אז דער ארבייטער וויל, בלייבען אלע רעדער שטיל". און דינסטאג, פינקט צעהן א זייגער פרי, זענען אלע רעדער און אלע מאשינען, און אלע שנייד־מעסערס און אלע פרעס־אייזענס, געבליבען שטיל, אפגעשטארבען.

די קלאוקמאכער סטרייקען!

דינסטאג דעם נאנצען טאג איז ספעדיינע עוזעניו געווען שווארץ פון יום־טוב׳דיגע קלאוקמאכער. אין סטענדערד טעאטער איז א גרויסע, באגייסטערטע פארזאמלונג אפגעהאלטען געווארען. דער לייבאר לייסעאום איז באלאגערט אזוי ווי א בינשטאק מיט בינען. אין „זשורנאל" אפיס קאכט זיך אזוי ווי אין א קעסעל פון די אריינקומענדע און ארויסגייענדע סטרייקער. און איבער אלע אידישע גאסען מערקט זיך די גרויסע פאסי־רונג פון דעם קלאוקמאכער סטרייק.

וואו זענען ערגעץ יענע פעסימיסטען וואס זענען שוין געווען גרייט צו אפזאגען א רבנן־קדיש נאך דער אמאליגער גבורה און נאך דער אמאלי־גען פראכט פון די קלאוקמאכער יוניאנס? וואו זענען די, וואס האבען נביאות געזאגט, אז די קלאוקמאכער וועלען שוין קיינמאל ניט קומען צו זיך פון די שווערע קלעפ וואס זיי האבען אין די לעצטע יארען באקומען סאי פון עקסטרים לינקס און סאי פון עקסטרים רעכטס?

אט די אלע פעסימיסטען האבען גערעדט בייוואוינען דעם מאסען־מיטינג מאנטאג אוונט אין לייבאר לייסעאום. און זעהן אליין, מיט וואס פאר א פרייד און ענטזיאזם עס איז אויפגענומען געווארען די נייעס, אז צווילף הונדערט קלאוקמאכער האבען געשטימט צום גונסטען פון א גענע־ראל סטרייק — וואלטען זיי דאמאלסט פארוואנדעלט געווארען אין נייע מענשען, אין מענשען מיט א גלויבען און מיט א האפנונג.

די מאנטאגדיגע מאסען־פארזאמלונג וועט אויף אייביג בלייבען איינגעקריצט אין זכרון, אלס א מאמענט פון העכסטער ארבייטער לאיאלי־טעט און געטריישאפט צו דער ארבייטער־זאך.

און איצט, ווען דער סטרייק איז שוין מער ניט קיין חלום, נאר א ווירקליכקייט, ווען איבער פופצעהן הונדערט ארבייטער האבען געווארפען שער־און־אייזען און ארויסגעמארשירט אין קאמף פאר בעסערע, מענשלי־כערע באדינגונגען, מוזען די סטרייקערס אין זיינען האבען אז בלויז אין איינגיקייט ליגט מאכט פון די ארבייטער! אז ווען עס וועט הערשען אחדות און איבערגעבענקייט אין די רייען פון די ארבייטער, איז זייער נצחון א געויסערטער. אז אויב זיי וועלען אלע שטעהן אויף דער וואך, צו פארטיידיגען די אינטערעסען פון אלע קלאוקמאכער צוזאמען, וועלען זיי דערמיט ממילא פארטיידיגען זייערע אינדיווידועלע אינטערעסען אויך.

מאנטאג אוונט האבען די מאראנטער קלאוקמאכער זיך דערקלערט גרייט צו ארויסגעהן אין סטרייק. און עס איז זיכער, אז יעדער איינער וואס האט געגעבען זיין „וואוט", איז געווען גענוג באוואוסטזיניג און ער האט באגריפען די באדייטונג פון זיין „וואוט". א סטרייק מיינט א קאמף. א סטרייק מיינט מלחמה! אמאל געדויערט דער דאזיגער קאמף וועניגער צייט, און אמאל געדויערט עס מער צייט, אבער אזוי ווי עס איז א קאמף (אויפ׳ן פרידליכען אופן), פאדערט עס נאטירליך, קרבנות.

און בעת די ארבייטער האבען געגעבען זייער „וואוט" זענען זיי גע־ווען באקאנט מיט דעם דאזיגען פאקט. זיי האבען געוואוסט, אז טרעף דעם, וואס די אויסזיכטען זענען זעהר גוטע פאר זייער נצחון, פונדעסטוועגען וועט לען אבער קרבנות מוזען געברעכט ווערען, און יעדער סטרייקער מוז זיין גרייט צו ברייגנען אזעלכע קרבנות, כדי צו אויסקעמפען א בעסערע צו־קונפט פאר זיך און פאר זיינע מיט־ארבייטער.

לויט זיי מען האט אונז איבערגעגעבען פון פארלעסליכע קוועלען, הערשט צווישען די מאנופעקטשורערס א מאדנע מיינונגס־פארשיעדענ־הייט. א באדייטענדע צאל מאנופעקטשורערס ווילען שליכטען. זיי האבען מורא צו אפרלירען דעם סעזאן, מיט די גרויסע אדרעדרס, בעת אנדערע זע־נען נאך איינגע׳עקשנ׳ט. פון דעם שטאנדפונקט פון די מאנופעקטשורערס וועט דער איצטיגער סטרייק זיין פאר זיי א רואיגע. ניט נאר וועלען זיי איצט פארלירען די אדרעדרס, נאר אפילו, נאכדעם ווי דער סטרייק וועט שוין זיין געשליכטעט, וועט זיי אנקומען גאנץ שווער צו צוריק־קריגען די פארלוירענע אדרעדרס.

און אט צוליעב דער דאזיגער אזרזאך זענען די מאנופעקטשורערס צווישען זיך ניט געאייניגט. די מערסטע פון זיי באגרייפען די ערנסטקייט פון דער לאגע. און זיי האבען זיך דערקלערט גרייט און וויליג צו שליכטען מיט דער יוניאן. און די יוניאן פון איר זייט, איז אויך גרייט צו שליכטען מיט יעדען מאנופעקטשורער. עס דארף איינגעזעהן ווערען פון ביידע צדדים, אז די לאגע איז איצט צו אן ערנסטע, און אז יעדער איינער וואס וויל שפיעלען עקשנות, שפיעלט זיך מיט פייער . . .

ארבייטער סאליידאריטעט און אחדות מוז איצט זיין די הויפט מאטא פאר די סטרייקענדע קלאוקמאכער. מיט די דאזיגע כלי־זיין אין האנט קא־נען זיי זיין זיכער צו אויסקומען די געוויינער אינ׳ם איצטיגען פרידליכען קאמף. זיי מוזען שטעהן געאייניגט אין פארטיידיגען — ניט בלויז, יעדער זיך זעלבסט, נאר איינער דארף פארטיידיגען די אינטערעסען פון דעם אנדערען, אין אלע צוזאמען מוזען זיי קעמפען געגען זייערע שונאים.

אונזער אויפריכטיגער וואונש צו די סטרייקענדע קלאוקמאכער איז, אז זיי זאלען אויסקומען פון דעם דאזיגען סטרייק געלייטערט, ריינער, און געזינטער ווי ווען עס איז פריער אין זייער געשיכטע. זאל דער איצטיגער סטרייק זיין פאר זיי א נייער קאפיטעל אין זייער רייכער געשיכטע.

עס איז צו אונזער שאנד

מענדיל ביילים!

זייפיעל מענשען געדענקען נאך הייגט צו טאג דעם נאמען פונ׳ם דא־זיגען מארטיריער. אפילו די, וועלכע האבען געלעבט אין דער פעריאדע פונ׳ם ביילים בלבול, און דאס זענען דאך די מערסטע אידען, אויך זיי האב־בען אים פארגעסען. שוין אפגערעדט פון דער יוגענט.

מענדעל ביילים. דער אידישער מארטיריער. מאטערט זיך אין אמע־ריקע, און נאך אלע פארזארגונגען האט ער ניט אויף ברויט צו דער זאט.

דערשיינען גאנץ אפט אויפרופען אין דער פרעסע צו העלפען דעם מארטיריער. קומט מען אפ מיט א פאר דאלאר — ביז וואגען עס דערשיינט א נייער אפיעל, א נייער אויפרוף.

אזא אויפרוף איז די טעג. אויך דערשינען אין א ניו־יארקער אידישער צייטונג, מען זאל העלפען דעם ארעמען קראנקען ביילים׳ן, און גוטהארציגע אידען זולען ווידער אריינשיקען עפליכע דאלאר.

איז דאס דער וועג ווי אזוי דער ביילים מארטירער האט געדארפט באזארגט ווערען פאר די עלטערע יארען?!

זענען ניט די דאזיגע ביילים אפיעלען אונזער שאנד. מיט וועלכער מיר דארפען זיך גענוג שעמען?!

ליטעראַרישע נייעס

ס. פישער איז אלט געווארען זיבעציג יאר

לאנגזאם. לאנגזאם הויבען אן די פא־פולערע נעמען פון דער גאלדענער פאר־מלחמה־צייט פון איראפייאישער נייס־טיגקייט זיך צו פארבינדען מיט דער צי־פער זיבעציג. אז מען האט פלוצלונג דערהערט, אז מען פייערט האמסונס זי־בעציגסטען געבורטס־טאג, האבען א סך זיך געחידושט: שוין? איצט איז איי־נער פון די פאפולערסטע מיטשאפער פון דער דייטשער ליטעראטור, דער פארלע־גער ס. פישער אלט געווארען זיבעציג יאר. נישט איין שרייבער פארדאנקט פישער׳ן זיין גרויסע פאפולאריטעט. נישט איין שרייבער פארדאנקט איהם די מענ־ליכקייט צו שאפען דאס ליטעראַרישע לעבענס־ווערק, וואס די גרעסטע פארשטע־הער פון דער אייראפייאישער און דייטשער ליטעראטור באגרייסען פישער׳ן צו זיין יובילײ. עס פעלען נישט אזעל־כע נעמען, ווי שאו און טהאמאס מאן — ביידע נאבעל־לאורעאטען. פישער איז נישט געווען א פארלעגער אין געוויינלי־כען זינען פון דעם ווארט, א בלויזער גע־שעפטסמאן. ער האט זיך מיט די ווערק באקענט און האט אפט ארויסגעגעבען שרייבער, ווען ער האט אפילו דערווייל נישט גערעכענט אויף קיין מאטעריעלען דערפאלג. פישער איז אויך געווען דער ערשטער אין דייטשלאנד, וואס האט ארויסגעגעבען איבערזעצונגען פון דער אידישער ליטעראטור. ביי איהם איז צום ערשטען מאל דערשינען אש אין א דייטשער איבערזעצונג. פישער׳ס פאר־לאנס־קאטאלאג נעהמט ארום פיעל טויז־זענטער טיטלען, צווישען זיי די באריי־טענדסטע נעמען פון דער אייראפייאישער ליטעראטור.

א באריכט פון דער „יקא"

די „יקא" אין פאריז האט פאר־עפענטליכט דעם באריכט איבער איהר טעטיגקייט פאר׳ן יאהר 1927 צו דער גע־נעראל פארזאמלונג פונ׳ם 27־טען אקטא־בער, 1928 אין אידיש.

דער באריכט האט בערך 200 זייטען און אנטהאלט זייער פיעל אינטערעסאנ־טען מאטעריאל. ער אנטוויקעלט א בילד פון דער נאנצער טעטיגקייט פון דער וועלט־ארגאניזאציע, וועגען וועלכער דאס ברייטע פובליקום האט זייער א שוואכע פארשטעלונג.

דער מאטעריאל ווערט איינגעטיילט אין פאלגענדע דריי טיילען:

1. קאלאניזאציע און שול וועזען אין די לענדער מעבר ים.

2. קאלאניזאציע, פראפעסיאנעלע בילדונג און קרעדיט־הילף אין מזרח־אייראפע (צווישען אנדערע א ספעציעל קאפיטעל וועגען דער טעטיגקייט פון „דזשאינט־יקא־פאנדיישאן") און

3. עמיגראציע און פארשידענעס.

ס׳איז אונטערצושטרייכען, אז דאס איז דאס ערשטע מאל ווען „יקא", וועלכע האט ביז איצט געדריקט איהרע באריכ־טען אויסשליסליך אין פראנצויזיש, פאר־עפענטליכט איהר באריכט אויך אין אי־דיש.

דרייטער נומער בולעטין שוין דערשינען

עס איז שוין דערשינען דער דרייטער נומער „בולעטין פון דער אידישער קול־טור געזעלשאפט". דער דאזיגער נומער פון קול־טור־טעטיגקייט פון פארשידענע נאציא־נאליטעטען אין אמעריקע. וועגען דעם ענין שרייבען ס. ל. קאטען, דירעקטאר פון פאריין לענגוויטש אינפארמיישאן סוירי־וויס: פראפ. סציראנסקא, סלאוואקישער קולטור־טוער און רעדאקטאר און — ש. ניגער. אינ׳ם בולעטין געהט אויך אריין אן אויספירליכער באריכט פון די ארבייי־טען פון דער הויפט פארוואלטונג, סטו־דענטן־ליגע. די צווייגען איבער׳ן לאנד, ארטאגראפישע קאמיסיע, ביבער־קאמי־סיע, לקעציע ביורא א. ר. נ. א סך פלאץ ווערט געווידמעט דעם צוזאמענפאר פון דער אידישער קולטור געזעלשאפט, וואס וועט פארקומען אין ניו־יארק סוף מערץ. עס זענען אויך פאראן א רייע ידיעות וועג־נען פארשיידענע דורכלעפירטע און גע־פלאנטע טעטיגקייטען.

„וואַרשע" איז דער נאמען פון א נייעם אילוסטרירטען חודש זשורנאל אין פוילען

אונטער דער רעדאקציע פון דעם באר־קאנטען אידישען זשורנאליסט, לאזאר קאהן, איז די טעג דערשינען דער ער־שטער נומער פון א נייעם אילוסטרירטען חודש־זשורנאל מיט׳ן נאמען „וואַרשע".

די רעדאקציע האט זיך געשטעלט פאר א ציעל צו געבען אן אפשפיגלונג פון דעם אידישען געזעלשאפטליכען און עקאָ־נאמישען לעבען אין דער פוילישער הויפט־שטאדט. דער ערשטער נומער אנטהאלט א רייע היסטאָרישע און אק־טועלע ארטיקלען, געשריבען פון פאכלייט אין פארשידענע צווייגען פון אידישען ווירטשאפטליכען לעבען. חוץ דעם ניט די צייטשריפט אן איבערזיכט פון אידי־שע האנדעלס און אינדוסטריע פירטעס אין וואַרשע.

אין דער וועלט פון געשעפט און פינאנץ

די לאבלאס גראסעטעריא איז אהן צווייפעל די גרעסטע און פארצווייגטע „טשעין סטאר" אין קאנאדע. זי איז אויך אהן צווייפעל איינע פון די גרעסטע פראַ־פיט מאכענדע גראסעטעריאס. דאס אם וועניגסטען וויזט דער באריכט פון דער קאמפאניע.

דער פינאנציעלער באריכט פון דער לאבלאו קאמפאניע פון די סיילס וועלכע זענען געמאכט געווארען אין די פיער וואכען אין דער פארבינדונג מיט דער צי־פער זיבעציג. אז מען האט פלוצלונג דערהערט, אז מען פייערט האמסונס זי־בעציגסטען געבורטס־טאג, האבען א סך זיך געחידושט: שוין? איצט איז איי־נער פון די פאפולערסטע מיטשאפער פון דער דייטשער ליטעראטור, דער פארלע־גער ס. פישער אלט געווארען זיבעציג יאר. נישט איין שרייבער פארדאנקט פישער׳ן זיין גרויסע פאפולאריטעט. נישט איין שרייבער פארדאנקט איהם די מענ־ליכקייט צו שאפען דאס ליטעראַרישע לעבענס־ווערק, וואס די גרעסטע פארשטע־הער פון דער אייראפייאישער און דייטשער ליטעראטור באגרייסען פישער׳ן צו זיין יובילײ. עס פעלען נישט אזעל־כע נעמען, ווי שאו און טהאמאס מאן — ביידע נאבעל־לאורעאטען. פישער איז נישט געווען א פארלעגער אין געוויינלי־כען זינען פון דעם ווארט, א בלויזער גע־שעפטסמאן. ער האט זיך מיט די ווערק באקענט און האט אפט ארויסגעגעבען שרייבער, ווען ער האט אפילו דערווייל נישט גערעכענט אויף קיין מאטעריעלען דערפאלג. פישער איז אויך געווען דער ערשטער אין דייטשלאנד, וואס האט ארויסגעגעבען איבערזעצונגען פון דער אידישער ליטעראטור. ביי איהם איז צום ערשטען מאל דערשינען אש אין א דייטשער איבערזעצונג. פישער׳ס פאר־לאנס־קאטאלאג נעהמט ארום פיעל טויז־זענטער טיטלען, צווישען זיי די באריי־טענדסטע נעמען פון דער אייראפייאישער ליטעראטור.

די מיקאל אויל דערקלעהרט א גרויסען דיווידענט

די מעקאל פראנטענאק אויל קאמ־פאניע האט דערקלעהרט א דיווידענט צו איהרע שער האלדערס פון זעקס פרא־צענט. דער דאזיגער דיווידענט איז דער־קלעהרט געווארען נאכדעם ווי די קאמפא־ניע האט אויסגערעכענט אז זי האט אין איהר פינאנציעלען יאהר ווערגעט עדיגט דעם 31־טען יאנואר 1930 געמאכט א מיליאן מיט 800 טויזענט דאלאר פרא־פיט, דאס איז מיט איבער א האלבען מי־ליאן דאלאר מעהר איידער אין 1928.

די דאזיגע אויל קאמפאניע האט אין 1929 געהאט אן אויסערגעוועהנליך גו־טען יאהר און עס ווערט באטראכט אז מיט דער צייט וועט זי קענען קאנקורי־רען מיט די גרעסטע קאמפאניעס אויף דעם דאזיגען געביט.

אויל איז לעצטעס יאהר פארברויכט געווארען מעהר ווי וועלכען עס איז יאהר פריהער, און ווען מען רעדט וועגען אויל שוין די ארטיסט־ווייל נאכדעם ווי מען האט אויפגעפירט דאס אבער נישט איז א פארשטע־די לעצטע.

בין איך געווען אין טראנס־קונס־שווארצ׳ן, ווי ווייט ערשט — א פאר־קליינער קונסט־טעאטער אויפגעבויט געווען אויף דער פרעצע, אויף דער פאראינטערעסירטע עלעמענטען, אנטווי־קעלט זיך אזוי ארום א פארטיי פון אנטי־פארטייאישע.

און אט זענען אויך די רעזולטאטען פון דער דאזיגער אנטוויקלונג: די קול־טור געזעלשאפט האט גליקליך באוויזען אפצושטויסען פון זיך אלע, וואס שטעהען אינ׳ם דיענסט פון דעם אראנאיזירטען אידישען לעבען, אלע וואס קעמפען פאר באשטימטע אידעאלען און צילען, אלע וואס טראגען אחריות פאר׳ן גורל פון די אדער יענע נאציאנאלע, סאציאלע באוועגונגען. בלייבט בלויז א קליינער קרייז פון פארטיי פאליטיק און אידעא־לאגיש דעקלאסירטע אידען, א קרייז פון „געווענענע", וואס זוכען אין דער קולטור געזעלשאפט אן אידעאלאגישע כפרה פאר זייער פארטיי פאליטישען באנקראט און א פעלד פאר זייער נאך ניט אינגאנצען אויסקריסטאלישענער ענערגיע.

וואלטען מיר געזאגט: „גם זו לטובה". בעסער ווען זיי געפינען א שטי־קעל פלאץ פאר פאזיטיווער קולטור אר־בייט, איידער זיך ארומצובלאנקען אויפ׳ן עולם התהו פון פארטיי פאליטישע ביח־הקברות׳ן. איז אבער פאראן אן אומגליק, די קולטור געזעלשאפט מאכט אויך פאר־זוכען אריינצוברענגען אין איהרע רייהען די אידישע יוגענט — און דא ווערט שוין די סכנה אן ערנסטע.

ווייל א יוגענט, וואס ווערט אוועק־געשטעלט אין באוואוסטזיניגער אדער אויך אומבאוואוסטזיניגער גלייכגילטיג־טיגקייט — שוין ניט ריידען פון איבער־קלוגשאפט און פון ציניש׳ער באציהונג — צו די הייליגסטע אידעאלען פון א פאלקס קענענווארט, פון אזא יוגענד רויבט מען ניט נאר אוועק די מעגליכקייט פון איהר מאראלישער אנטוויקלונג, נאר אויך די מקורות פון איהר גייסטיגען גליק אלס יר־נענט.

אהן דער זון פון אן אידעאל, פון וואסער אידעאל עס זאל ניט זיין, מוז יעדע קולטורעלע טעטיגקייט אונזערע בלייבען אזוי בלוטלאז און פארבלאזט ווי א געוויקס אין א קעלער שמוב. א יוגענט, וואס איז ניט דורכגעגליט געווארען פון אן אידעאל, וועט זיך פאר אזעלכען קייני־מאל מעהר ניט באגייסטערען. אהן א

(פארזעצונג אויף בלאט 5)

אז אומפארטייאישע אדער אז אנטי פארטייאישע ארגאניזאציע

פון דר. יצחק שאפירא.

איז דער לאגישער אויספיהר פון אזא סיטואציע די שאפונג פון אן אומפאר־טייאישער קולטור־געזעלשאפט, וואס זיינען אלליין אומבאטייליגט אין די פארטיי־קאמפען, וועט זי מיט דער צייט ווערען דער צענטער ניט בלויז פאר אלע יענע קולטור־אקטיוויטעטען, וואס זיי־נען אלעמען בשותפות, נאר אויך פאר אלע כחות, וועלכע זיינען נאך היינט צו־טייל אין די פארשיידענע לאגערען.

איז געקומען די אידישע קולטור גע־זעלשאפט, אן ארגאניזאציע פון וועלכער מען וואלט באדארפט צו האפען, אז זי וועט באמת ווערען דאס הארץ פון א פארצווייגטען אידישען קולטור בנין, איז דאך אבער „אין מזל לישראל" אין אן א פאר חדשים האט שוין „די אידישע קולטור געזעלשאפט" ניט בלויז באוויזען אפצושטויסען פון זיך אלע כחות, וואס א חוץ קולטור־אינטערעסען האבען זיי נאך פארטיי־פאליטישע אי־בערצייגונגען, נאר זי לאזט זיך אויך אוועק אויף אויגען, וואס דראהען די דא־זיגע קולטור־געזעלשאפט צו פארוואנדלען אין א שעדליכער קולטור־פארזעהנונג.

איך האב די וואך געהאט די גלע־גענהייט צו הערען איינעם פון די אנ־פיהרערנדיגע כחות פון דער דאזיגער קול־טור געזעלשאפט און אט וואס איך האב בערך געהערט:

די ערנסטע צרה אין אַרישען לע־בען — דאס זיינען די פארטייען. די לע־כערליכסטע באגריפען דאס זיינען די „אומען". די שעדליכסטע נעסטען פון קולטורלאזיגקייט דאס זיינען די פארטיי־צענטראל־קאמיטעטען.

פאראן צווייערליי מינים מענשען, פון איין זייט די׳פארטייאיסטען׳ און פון דער צווייטער זייט די „קולטוריסטען" — און אט אויף דער ליניע דארף זיך אפ־שפיעלען דער גרויסער קאמף. פארשטעהט זיך, אז די „פארטייאיסטען" דאס זיינען אלץ ענג־הארציגע און קליין־קעפעלדיגע פאנאטיקער. זיי האבען נאר איין גאט און דאס איז דער צענטראל קאמיטעט, זיי האבען נאר איין תורה, און דאס איז דער פארטיי־פראגראם. פארטיי קאנווענשאנס זיינען ניט מעהר ווי זינלאזע באגעגענ־ישען פון פוסטע פראזענדרעשער. רעזאלו־ציעס זיינען בלויז וואר־שפ׳לעריי־ליידיגע מחות און אזוי ווייטער און אזוי ווייטער.

די פינאנציעלע סטייטמענטס פון פארשיעדענע אינדוסטריעלע קאמפאניעס, וואס די דאזיגע סטייטמענטס ווייזען — דער שטילער קריזיס וועל־כער הערשט יעצט אין דער קענעדער אינדוסטריע. — 1931 וועט אפשפיגלען דאס וואס עס וועט געשעהן אין 1930 אבער די אפשפיג־לונג פון 1929 איז אין יעצטיגען יאר אין די אפשפיגלונג איז א שעהנע

פון אריה פאש

קאמפאניע אריינגעלייגט נאהענט צו צוויי און א האלבען מיליאן דאלאר אין סאבסי־דערי קאמפאניעס, דאס מיינט אז ניט נאר איז דער קאפיטאל פון דער קאמפא־ניע ניט פארקלענערט געווארען נאר פאר־קעהרט, ער איז נאך פארגרעסערט געווא־רען מיט איבער א פערטעל מיליאן דא־לאר.

די עסעטס פון דער קאמפאניע האב־בען באטראפען נאהענט צו צוויי מיט א פערטעל מיליאן דאלאר. די אינוועסט־מענטס פון דער טארענטא קארפעט קאמ־פאניע און אנדערע קאמפאניעס האבען באטראפען נאהענט צו צוויי מיט א האל־בען מיליאן דאלאר, אזוי דער ארבייט קא־פיטאל פון דער קאמפאניע איז געווען נאהענט צו פינף מיליאן דאלאר, א באַ־דייטענדער פארגרעסערונג און דעם קאפי־טאל פון דער קאמפאניע איז פארגליי־מיט א יאר פריהער.

דער פינאנציעלער סטייטמענט פון דער קאמפאניע איז שלעכט פארשטאנען געווארען און פון דעם האט זיך גענומען דער טעות וואס מאנכע האבען געדענקט אז דער קאפיטאל פון דער טארענטא קאר־פעט קאמפאניע האט זיך פארקלענערט.

עס איז אמת אז עס הערשט א שטי־לער קריזיס אין דער קענעדער אינדוסט־ריע ניט אלע צווייגען פון דער אינ־דוסטריע זענען אבער פון דעם קריזיס אנגעריהרט, און מעגליך אז דאס וועט זיך לאזען פיהלען אין די באריכטען פון 1931 אבער יעצט ווען מיר באטראכטען די באַ־ריכטען פון 1929 זעהט מען אז די באַ־ריכטען זענען זעהר פארשפרעכענדע.

מיר וואלטען געקענט אנווייזען אויף א גרויסער צאהל קאמפאניעס וועמענס פינאנציעלע באריכטען זענען פארעפענט־ליכט געווארען פאר׳ן פארנאנגענעם יאהר און וועלכע זיינען ניט שטאנד, מיר וועלען זיך אבער באנוגענען מיט אנגעבען בלויז עט־ליכע.

די וועסטאן לימיטעד.

דער סטאק פון דער דזשארדזש

וועסטאן לימיטעד איז לעצטענס זעהר חויך געשטיגען אויף דער בערזע. איינינע בראקערס האבען זאגאר דערקלעהרט, אז ווען דער סטאק איז געשטיגען ביז 115, אז דאס איז כמעט 38 מאהל העכער איי־דער מען קען דערוואַרטען אז די קאמפא־ניע זאל פארדיענען צו צאהלען דיווידענ־טען. אבער ניט אכטענדיג אויף דעם וואס די בראקערס זאגען איז אבער וויכ־טיג צו זעהן וואס עס זאגט דער פינאנציי־עלער סטייטמענט פון דער קאמפאניע וועלכער האט דאך זיכער וואס צו טאן מיט דער דערהויבונג פון דעם סטאק.

אריינגעלייגט האט די קאמפאניע ארויס־גענעבען 25 טויזענט שערס און אין 1928 האט זי געצאהלט א דיווידענט פון 6.20 דאלאר אויף יעדער קאמאן שער. אין פעברואר פון 1929 האט די קאמפאניע אויסגעגעבען 50 טויזענט שערס אין מיט א פאר וועליו פון 25 דאלאר א שער. די דאזיגע שער האט אין פעברואר פון לעצטען יאר געשטיגען ביז 115 דאלאר.

דער דאזיגער הויכער שפרונג איז אבער א רעזולטאט פון דעם וואס די איילס־פון דער קאמפאניע האבען זיך דאס יאהר געהויבען מיט 18 פראצענט מעהר איידער מיט א יאהר פריהער און דאס איז א גאנץ הויכער פראצענט אזוי אז עס קען קיין וואונדער ניט זיין פאר־וואס דער סטאק איז אזוי הויך געשטיגען.

די וועסטאן לימיטעד פאבריק איז אטלאנטא האט מיט א קורצער צייט צו־ריק אנגעהויבען צו פראדוצירען א סאדע ביסקעט אין אין דער דאזיגער קורצער צייט איז די סאדע ביסקעט געווארען די גאנגבארסטע אויפ׳ן מארק. דער סטאק האט זיך א דאנק דעם באדייטענד געהויי־בען און עס איז נאנץ מעגליך אז די צייט איז ניט ווייט ווען דער סטאק וועט ווירק־ליך קענען גראייכען די יעצטיגע הויך אויף נאטירליכע דיווידענטען לויט דער פראַ־דוקציע פון דער פאבריק.

קענעדע ברעד דערקלעהרט א דיווידענט.

די קענעדע ברעד קאמפאניע וועלכע איז איינע פון די גרעסטע ברויט קאמפאַ־ניעס אין טאראנטא האט לעצטעס יאהר געצאהלט זיבען פראצענט אויף איהר פריפירד סטאק. די צאהלונגען זענען גע־מאכט געווארען דעם צוויטען יאנואר פון דאס יאהר. אזא סומע האט די קאמפאניע אויך געצאהלט אויף איהר קלאס, צוויי שערס. דאס איז געווען א רעזולטאט פון דער טארענטא קאמפאניע גוטע גע־שעפטען וועלכע זי האט געמאכט אין 1929.

די קענעדע ברעד קאמפאניע לימי־טעד איז א קאמפאניע וועלכע האלט אין וואקסען און די וועלכע אינוועסטירען אין אינדוסטריעלען סטאק מאכען קיין טעות ניט און וועלען קיין טעות ניט מאכען ווען זיי וועלען אינוועסטירען אין דעם דאזיגען סטאק.

די מיקאל אויל דערקלעהרט א גרויסען דיווידענט

די מעקאל פראנטענאק אויל קאמ־פאניע האט דערקלעהרט א דיווידענט צו איהרע שער האלדערס פון זעקס פרא־צענט. דער דאזיגער דיווידענט איז דער־קלעהרט געווארען נאכדעם ווי די קאמפא־ניע האט אויסגערעכענט אז זי האט אין איהר פינאנציעלען יאהר וועלכער ענדיגט דעם 31־טען יאנואר 1930 געמאכט א מיליאן מיט 800 טויזענט דאלאר פרא־פיט, דאס איז מיט איבער א האלבען מי־ליאן דאלאר מעהר איידער אין 1928.

די דאזיגע אויל קאמפאניע האט אין 1929 געהאט אן אויסערגעוועהנליך גו־טען יאהר און עס ווערט באטראכט אז מיט דער צייט וועט זי קענען קאנקורי־רען מיט די גרעסטע קאמפאניעס אויף דעם דאזיגען געביט.

אויל איז לעצטעס יאהר פארברויכט געווארען מעהר ווי וועלכען עס איז יאהר פריהער, און ווען מען רעדט וועגען אויל שוין די ארטיסט־ווייל נאכדעם ווי מען רעדט וועגען אויל מיינט עס פארשיידענע אויליען, געזאָלין אריינגערעכענט. די צוקונפט פון יעדער אויל קאמפאניע איז אבער א זעהר גרוי־סע און ברייטע. ווייל דער אוטאמאביל פארגעהמט מעהר און מעהר דאס פעלד פון טראנספארטאציע.

ליטעראַרישע נייעס

ס. פישער איז אלט געווארען זיבעציג יאר

לאנגזאם. לאנגזאם הויבען אן די פא־פולערע נעמען פון דער גאלדענער פאר־מלחמה־צייט פון איראפייאישער נייס־טיגקייט זיך צו פארבינדען מיט דער צי־פער זיבעציג. אז מען האט פלוצלונג דערהערט, אז מען פייערט האמסונס זי־בעציגסטען געבורטס־טאג, האבען א סך זיך געחידושט: שוין? איצט איז איי־נער פון די פאפולערסטע מיטשאפער פון דער דייטשער ליטעראטור, דער פארלע־גער ס. פישער אלט געווארען זיבעציג יאר. נישט איין שרייבער פארדאנקט פישער׳ן זיין גרויסע פאפולאריטעט. נישט איין שרייבער פארדאנקט איהם די מענ־ליכקייט צו שאפען דאס ליטעראַרישע לעבענס־ווערק, וואס די גרעסטע פארשטע־הער פון דער אייראפייאישער און דייטשער ליטעראטור באגרייסען פישער׳ן צו זיין יובילײ. עס פעלען נישט אזעל־כע נעמען, ווי שאו און טהאמאס מאן — ביידע נאבעל־לאורעאטען. פישער איז נישט געווען א פארלעגער אין געוויינלי־כען זינען פון דעם ווארט, א בלויזער גע־שעפטסמאן. ער האט זיך מיט די ווערק באקענט און האט אפט ארויסגעגעבען שרייבער, ווען ער האט אפילו דערווייל נישט גערעכענט אויף קיין מאטעריעלען דערפאלג. פישער איז אויך געווען דער ערשטער אין דייטשלאנד, וואס האט ארויסגעגעבען איבערזעצונגען פון דער אידישער ליטעראטור. ביי איהם איז צום ערשטען מאל דערשינען אש אין א דייטשער איבערזעצונג. פישער׳ס פאר־לאנס־קאטאלאג נעהמט ארום פיעל טויז־זענטער טיטלען, צווישען זיי די באריי־טענדסטע נעמען פון דער אייראפייאישער ליטעראטור.

א באריכט פון דער „יקא"

די „יקא" אין פאריז האט פאר־עפענטליכט דעם באריכט איבער איהר טעטיגקייט פאר׳ן יאהר 1927 צו דער גע־נעראל פארזאמלונג פונ׳ם 27־טען אקטא־בער, 1928 אין אידיש.

דער באריכט האט בערך 200 זייטען און אנטהאלט זייער פיעל אינטערעסאנ־טען מאטעריאל. ער אנטוויקעלט א בילד פון דער נאנצער טעטיגקייט פון דער וועלט־ארגאניזאציע, וועגען וועלכער דאס ברייטע פובליקום האט זייער א שוואכע פארשטעלונג.

דער מאטעריאל ווערט איינגעטיילט אין פאלגענדע דריי טיילען:

1. קאלאניזאציע און שול וועזען אין די לענדער מעבר ים.

2. קאלאניזאציע, פראפעסיאנעלע בילדונג און קרעדיט־הילף אין מזרח־אייראפע (צווישען אנדערע א ספעציעל קאפיטעל וועגען דער טעטיגקייט פון „דזשאינט־יקא־פאנדיישאן") און

3. עמיגראציע און פארשידענעס.

ס׳איז אונטערצושטרייכען, אז דאס איז דאס ערשטע מאל ווען „יקא", וועלכע האט ביז איצט געדריקט איהרע באריכ־טען אויסשליסליך אין פראנצויזיש, פאר־עפענטליכט איהר באריכט אויך אין אי־דיש.

דרייטער נומער בולעטין שוין דערשינען

עס איז שוין דערשינען דער דרייטער נומער „בולעטין פון דער אידישער קול־טור געזעלשאפט". דער דאזיגער נומער פון קול־טור־טעטיגקייט פון פארשידענע נאציא־נאליטעטען אין אמעריקע. וועגען דעם ענין שרייבען ס. ל. קאטען, דירעקטאר פון פאריין לענגוויטש אינפארמיישאן סוירי־וויס; פראפ. סציראנסקא, סלאוואקישער קולטור־טוער און רעדאקטאר און — ש. ניגער. אינ׳ם בולעטין געהט אויך אריין אן אויספירליכער באריכט פון די ארבייי־טען פון דער הויפט פארוואלטונג, סטו־דענטן־ליגע. די צווייגען איבער׳ן לאנד, ארטאגראפישע קאמיסיע, ביבער־קאמי־סיע, לקעציע ביורא א. ר. נ. א סך פלאץ ווערט געווידמעט דעם צוזאמענפאר פון דער אידישער קולטור געזעלשאפט, וואס וועט פארקומען אין ניו־יארק סוף מערץ. עס זענען אויך פאראן א רייע ידיעות וועג־נען פארשיידענע דורכלעפירטע און גע־פלאנטע טעטיגקייטען.

„וואַרשע" איז דער נאמען פון א נייעם אילוסטרירטען חודש זשורנאל אין פוילען

אונטער דער רעדאקציע פון דעם באר־קאנטען אידישען זשורנאליסט, לאזאר קאהן, איז די טעג דערשינען דער ער־שטער נומער פון א נייעם אילוסטרירטען חודש־זשורנאל מיט׳ן נאמען „וואַרשע".

די רעדאקציע האט זיך געשטעלט פא